

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

І. О. ЛУНІНА,
*професор, доктор економічних наук,
завідділом державних фінансів
ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"*
(Київ)

**ВІДТВОРЕННЯ СУСПІЛЬНИХ БЛАГ —
ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

I. O. LUNINA,
*Professor, Doctor of Econ. Sci.,
Head of the Department of Public Finances,
Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine*
(Kyiv)

**REPRODUCTION OF THE PUBLIC GOODS
IS AN IMPORTANT COMPONENT
OF THE ECONOMIC SYSTEM OF UKRAINE**

Ефективність процесів відтворення суспільних благ належить до важливих передумов для досягнення високих стандартів добробуту, забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку національної економіки. Посткризове відновлення української економіки та її бюджетної системи вимагає концептуалізації теоретико-прикладних засад відтворення суспільних благ з урахуванням наявних світоглядних підходів до взаємодії держави, фірм і домогосподарств, а також визначення їх особливостей під час різновекторних змін у траєкторії розвитку країни. Саме під таким кутом зору — всебічності та комплексності охоплення — у рецензованій монографії розглянуто теоретико-методологічні та практичні питання відтворення суспільних благ у національній економічній системі.

Насамперед, слід відзначити новаторський підхід М.В. Кічурчак до пізнання процесів надання суспільних благ, який базується на дослідженні відповідних механізмів за умов трансформації господарської системи, зміни домінуючих інституційних і політичних факторів економічного розвитку [1, с. 137–158]. Це дозволило автору виявити глибинні основи деформації відтворювальних процесів і конкретно-історичну зумовленість ефективності надання суспільних благ якістю інституційного середовища (зокрема, ступенем зрілості інститутів суспільного вибору).

Монографія є добре структурованою, складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі на теоретико-гносеологічному рівні розкрито економічну сутність феномену відтворення суспільних благ, у другому — систематизовано і сформовано методологічний інструментарій його дослідження конгруентно до економічної системи, у тре-

Луніна Інна Олександрівна (Lunina Inna Oleksandrivna), 2017; e-mail: ilunina@ukr.net.

тьому – досліджено особливості трансформації механізму відтворення суспільних благ в економічній системі України, у четвертому – визначено потенціал відтворення таких благ і шляхи його реалізації у вітчизняній практиці господарювання на прикладі сфери культури як основи для формування суспільних цінностей та майбутніх пріоритетів у реформуванні держави добробуту, у п'ятому – запропоновано підходи до удосконалення процесів надання суспільних благ у контексті реалізації стратегії сталого розвитку. Фундаментом логічності викладу матеріалу, одержаних наукових результатів і висновків стала належна культура дослідження, згідно з якою кожний розділ і підрозділ монографії представлено науковою дискусією, у ході якої автор викристалізовує власне бачення проблеми і пропонує підходи до її розв'язання. До сильних сторін рецензованої монографії слід віднести глибоке вивчення значної кількості джерел (серед яких – наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, дані Державної служби статистики України та іноземних статистичних агентств, нормативно-правові акти України та інших держав), а також багатогранність застосування загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що дозволило одержати достовірні та науково обгрунтовані результати.

Беззаперечною заслугою автора монографії є систематизація поглядів українських вчених-економістів XVII – початку XX ст., кінця XX – початку XXI ст. на природу суспільних потреб, відносин держави і домогосподарств, на формування державного господарства тощо [1, с. 38–50, 66–74], на підставі чого обгрунтовано місце і роль їхніх економічних концепцій, доктрин і постулатів у побудові фундаменту сучасної теорії відтворення суспільних благ.

Не менш значущим є також дослідження взаємозв'язків і взаємозалежностей відтворення суспільних благ з ключовими елементами економічних систем [1, с. 85–99], за результатами якого автором обгрунтовано концептуальні засади побудови ефективної системи надання суспільних благ, яка має базуватися на розширеній моделі їх відтворення. Продовженням цього стали детермінація М.В. Кічурчак змістового наповнення механізму відтворення суспільних благ та інструментарію дослідження його трансформацій у різних економічних системах [1, с. 101–118]. Це дало автору можливість у наступних розділах монографії на емпіричному рівні з'ясувати найголовніші закономірності відтворення таких благ в економічній системі України.

Важливим результатом монографічного дослідження є виявлення особливостей механізму відтворення суспільних благ в умовах адміністративно-командної системи (зокрема, суперечностей між гарантуванням високих соціальних стандартів і втратою економічних можливостей їх забезпечення) [1, с. 123–135]. З огляду на це, у монографії проаналізовано інституційні зміни у механізмі відтворення суспільних благ на етапі ринкових перетворень в Україні та обгрунтовано взаємозв'язок окремих інститутів (політичних прав; громадянських свобод; свободи преси; корупції) з базовими умовами надання таких благ [1, с. 149–155].

До позитивних сторін монографії слід віднести і оцінку впливу реального сектору економіки, інституту державно-приватного партнерства, а також тіньової економіки на відтворення суспільних благ у національній економічній системі з використанням методів економетрії, факторного і кластерного аналізу.

Науковим новаторством характеризується і дослідження потенціалу відтворення суспільних благ та його реалізації в економічній системі України, здійснене на прикладі сфери культури. У монографії подано динаміку відтворення відповідних благ з урахуванням особливостей інституціоналізації їх надання, забезпечення національних інтересів і національної безпеки [1, с. 255–273], бюджетного фінансування на національному та регіональному рівнях [1, с. 276–312], завдяки чому виокремлено ключові проблеми і напрями їх усунення/мінімізації.

Зазначимо, що пропозиції щодо вдосконалення відтворення суспільних благ підкріплюються багатим фактологічним матеріалом і системою оцінки за допомогою економетричних методів, кластерного аналізу, індикаторів еластичності та фіскальної децентралізації.

Тим часом хотілося б підкреслити, що монографія виграла б при більш детальному аналізі особливостей відтворення суспільних благ для їх окремих видів (який був би доречним у першому розділі монографії). Це сприяло б формуванню більш завершеної картини та теоретико-прикладній концептуалізації відтворення суспільних благ в Україні в усьому їх різноманітті. При визначенні пріоритетних напрямів еволюції процесу відтворення суспільних благ доцільно було б акцентувати увагу на оцінці можливостей імплементації у вітчизняну практику конкретних елементів зарубіжного досвіду з надання таких благ (§ 5.1).

Високо оцінюючи рецензовану монографію М.В. Кічурчак, підкреслимо, що вона є актуальною і сприяє розв'язанню важливих теоретико-методологічних і прикладних питань відтворення суспільних благ. Наукове дослідження виконано на належному професійному рівні, що підтверджено логічністю викладу та легкістю сприйняття матеріалу. Світоглядно-практична спрямованість цієї монографії, наведені у ній теоретичні обґрунтування та емпіричні оцінки, висновки і пропозиції становлять значний інтерес як для поступу економічної науки, так і для формулювання цілей і завдань сучасної економічної політики в нашій країні. Подані у монографії наукові результати будуть корисними для формування стратегій і державних програм соціального розвитку України та її регіонів, а також для науковців, аспірантів, магістрів, студентів, економістів-практиків і тих, хто цікавиться питаннями розвитку економіки і державних фінансів.

Список використаної літератури

1. Кічурчак М. Відтворення суспільних благ в економічній системі України: концептуальні засади теорії та практики : моногр. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. — 494 с.

References

1. Kichurchak M. *Vidtvorennya Suspil'nykh Blag v Ekonomichnii Systemi Ukrainy: Kontseptual'ni Zasady Teorii ta Praktyky* [Reproduction of the Public Goods in Economic System of Ukraine: Conceptual Bases of Theory and Practice]. Lviv, Ivan Franko National University of Lviv, 2016 [in Ukrainian].

Рецензія надійшла до редакції 13 лютого 2017 р.
